

2024

Wikimaratony poświęcone kulturze, historii i dziedzictwu polskich Żydów.

Wiki 2024
maratony

AMBASADA
STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI

zapomniane

WIKIMEDIA
POLSKA

Warsztat jest multidyscyplinar- ny — łączy w ciekawy sposób wiedzę z różnych przedmiotów, m.in. historii, polskiego, informatyki czy geografii.

Oddajemy w Wasze ręce zestaw materiałów edukacyjnych, które pozwolą przeprowadzić Wam „Wikimaraton poświęcony kulturze, historii i dziedzictwu polskich Żydów” w Waszej szkole. Jest to warsztat, podczas którego uczniowie i uczennice edytują lub tworzą nowe hasła w polskiej Wikipedii. Hasła związane są z tematyką żydowską – kulturą, historią, obyczajami. Jego celem jest uzupełnienie i rozwinięcie dostępnej w sieci wiedzy na temat historii, dziedzictwa i kultury polskich Żydów i Żydówek (a także tych wywodzących się z Polski, np. urodzonych w naszym kraju).

Materiał, który do Was trafia, został przetestowany podczas warsztatów w 5 miastach w różnych miastach w Polsce. Pracowaliśmy z młodzieżą ze szkół średnich o różnych profilach i zainteresowaniach. Na podstawie naszych doświadczeń i informacji zwrotnych od uczestników i uczestniczek, przygotowaliśmy dla Was zestaw materiałów edukacyjnych, które pozwolą Wam samodzielnie przeprowadzić taki warsztat.

W skład materiałów edukacyjnych wchodzi:

- harmonogram warsztatu,
- [film video wprowadzający do historii Żydów polskich - 1000 lat historii Żydów polskich w 10 faktach \(19 min\)](#)
- [film video wprowadzający w zagadnienia wykorzystania Wikipedii \(8 min\)](#)
- karta do gry w bingo, którą możecie wykorzystać jako „rozgrzewkę” na początku warsztatu,
- wprowadzenie – czyli to co czytacie teraz.

WAŻNE INFORMACJE

Co jest potrzebne do przeprowadzenia warsztatu?

- Komputery
- Internet
- Rzutnik multimedialny plus ekran
- Odpowiednia ilość gniazdek, a przy ich niewielkiej ilości w pomieszczeniu – przedłużacze, aby każda osób używających komputera mogła podłączyć go do prądu w razie potrzeby.

Cele

- zwiększenie wiedzy uczniów i uczennic na temat kultury, historii i dziedzictwa polskich Żydów,
- rozwijanie zainteresowania uczniów i uczennic kulturą i obyczajami żydowskimi,
- zwiększenie wiedzy uczniów z zakresu historii,
- rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów i uczennic,
- rozwijanie umiejętności czytania ze zrozumieniem,
- rozwijanie umiejętności samodzielnego przetwarzania uzyskanych informacji.

Metody

Prezentacja, wykład, zajęcia praktyczne.

Dla kogo

Rekomendujemy warsztat dla uczniów i uczennic szkół ponadpodstawowych. Można go również przeprowadzić z klasami 7-8 szkół podstawowych.

Czas trwania

6h (w tym 1h to przerwy)

Można prowadzić warsztat w kilku częściach, wykorzystując jego fragmenty podczas 45 min lekcji.

Przebieg warsztatu

Zgodnie z naszym założeniem warsztat trwa 6h. Jest tak skonstruowany, że można go przeprowadzić w kilku krótszych blokach, np.: 6 razy po 45 min (likwidując przerwy, niezbędne przy tak długim spotkaniu). Jego konstrukcja pozwala Wam dopasowywać go do swojego planu zajęć.

Harmonogram warsztatów

- Część I (30 min)   **Wprowadzenie, sprawy organizacyjne, przedstawienie prowadzących, gra w bingo**
- Część II (90 min)   **Przybliżenie wybranych tematów związanych ze społecznością żydowską w Polsce (video)**
- Część III (75 min)   **Wprowadzenie do edytowania Wikipedii (video)**
- przybliżenie podstawowych zasad: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Pi%C4%99%C4%87_filar%C3%B3w
  - szczególne zwrócenie uwagi na zasady dotyczące weryfikowalności (<https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Weryfikowalno%C5%9B%C4%87>) oraz neutralnego punktu widzenia (https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Neutralny_punkt_widzenia)
  - wyjaśnienie licencji Creative Commons
    - <https://www.youtube.com/watch?v=ouQowkWRImA>
    - <https://creativecommons.pl/poznaj-licencje-creative-commons/>
  - utworzenie kont przez uczestników wydarzenia (ten element można zrealizować z wyprzedzeniem, jeśli to możliwe)
    - https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Nazwa_u%C5%9B%C5%9Bownika
  - szybki pokaz edytowania, zapoznanie młodzieży ze sposobem edytowania w edytorze wizualnym
  - ćwiczenie edytowania w "brudnopisach", młodzież może pracować indywidualnie lub w parach
- (15 min)   **Sesja pytań i odpowiedzi**
- ten czas można też przeznaczyć na lekturę tego tekstu: https://pl.wikipedia.org/wiki/Pomoc:Test_znajomo%C5%9Bci_zasad
- (30-60 min)   **Przerwa obiadowa (jeśli posiłek jest zapewniony)**
- Część IV (75 min)   **Losowanie i edytowanie haseł (w tym czasie edytujący mają zapewnione wsparcie - w razie potrzeby można podejść do kogoś i pokazać jak daną edycję wykonać technicznie)**
- Część V (15 min)   **Podsumowanie spotkania, w tym pokazanie tego, co udało się opublikować w Wikipedii**

Materiały filmowe do wykorzystania w trakcie warsztatu lub do wysłania przed

- [Wikipedia | It's a great feeling](#)
- [Wikipedia | Push the edit button](#)

Proponowane materiały na temat Wikipedii:

- https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:O_Wikipedii
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Dlaczego_Wikipedia_je-stwyj%C4%85tkowa
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Najcz%C4%99stsze_nieporozumienia

Lista proponowanych źródeł do wykorzystania:

- <https://sztetl.org.pl/>
- <https://zapomniane.org/#map>
- <https://sprawiedliwi.org.pl/pl/edukacja-i-zrodla/zrodla>
- [Culture.pl](#)
- [Dzieje.pl](#)

Opracowanie scenariusza: Tadeusz Rudzki

Scenariusz powstał w ramach projektu "The Future of our past. Bringing back home the forgotten heritage of Polish Jews", dofinansowanego przez Ambasadę Stanów Zjednoczonych, zrealizowanego przez Fundację Zapomniane we współpracy ze Stowarzyszeniem Wikimedia Polska i Centrum Cyfrowym.

Część wprowadzająca i integracyjna

Pierwsza część to część porządkowa i integracyjna, którą – jeżeli pracujecie w swoich klasach i młodzież się zna – możecie skrócić. Warto jednak zagrać z uczniami i uczennicami w bingo. Zaprojektowaliśmy tę grę tak, aby była wprowadzeniem do tematyki Wikipedii.

Składa się z 5 pytań mający charakter ciekawostek na temat Wikipedii. Każdy uczeń i uczennica otrzymują kartę z pytaniami i tabelką. Mają 100 sekund na to, aby udzielić odpowiedzi w kolumnie 1. Nie ma znaczenia, czy odpowiedzi są poprawne czy nie. Mogą „strzelać”.

Następnie mają 240 sekund, aby znaleźć jak najwięcej osób w klasie, które odpowiedziały na pytanie (dowolne) tak samo, jak oni. Każda powtarzająca się odpowiedź to plus. Wygrywa osoba, która ma najwięcej plusów. Po skończonej grze i ogłoszeniu zwycięzców sprawdźcie wspólnie, jakie są poprawne odpowiedzi na pytania.

Poprawne odpowiedzi:

1. Ile wynosi rekord Guinnessa w najdłuższym edytonie Wikipedii - podaj ilość godzin
- **100 godzin**
2. Ile dziennie pojawia się nowych artykułów na Wikipedii - globalnie - podaj liczbę
- **ok 600**
3. W którym roku formalnie została założona wikipedia - podaj rok
- **2001 roku**
4. Kim byli z zawodu Polacy którzy założyli polską wersję Wikipedii – 2 osoby
- **lekarz i fizyk**
5. W ilu wersjach językowych jest wikipedia - podaj liczbę
- **339 (326 czynnych i 13 zamkniętych)**

Wprowadzenie do tematu kultury i historii Żydów polskich

Druga część poświęcona jest wprowadzeniu do tematu kultury i historii Żydów polskich. Na wstępie do tej części warto sprawdzić, jaką wiedzę już mają Wasi uczniowie i uczennice. Następnie możecie zaprezentować im film, który dla Was przygotowaliśmy. Franciszek Bojańczyk – edukator, przewodnik, główny specjalista ds. promocji i współpracy z diasporą w Muzeum POLIN, w 10 krokach wprowadzi uczestników i uczestniczki warsztatów w historię, kulturę Żydów w Polsce, tłumacząc najważniejsze zagadnienia. Warto podkreślić, że jest to wycinek wiedzy, najważniejsze fakty.

Gdybyście chcieli poszerzyć wiedzę swoich uczniów i uczennic, to więcej informacji znajdziecie tu:

<https://sztetl.org.pl/>

<https://sprawiedliwi.org.pl/pl/edukacja-i-zrodla>

Franciszek Bojańczyk
„1000 lat historii Żydów
polskich w 10 faktach”

[Zobacz video](#)

Wprowadzenie do Wikipedii

Kolejna część warsztatu to część poświęcona Wikipedii. Tłumaczy, czym dokładnie jest i jakimi zasadami się rządzi. Mamy dla Was film, w którym Tadeusz Rudzki – wikipedysta – wyjaśni Wam podstawowe zagadnienia. Warto skorzystać z linków, które znajdziecie w scenariuszu, one pozwolą Wam dobrze zrozumieć zasady działania Wikipedii.

Jeżeli nie znacie Wikipedii i nigdy nie edytowaliście żadnego hasła, dobrze jest przeczytać wprowadzenie i instrukcję przygotowaną przez samą Wikipedię. Znajdziecie ją pod tym linkiem:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Pomoc:Pierwsze_kroki

Tadeusz Rudzki
„Wprowadzenie do edytowania Wikipedii”
[Zobacz video](#)

Edytowanie i tworzenie haseł

Czwarta część to edytowanie i tworzenie haseł. Część najprzejmniejsza, ale również najbardziej wymagająca. Najlepiej, jeśli osoba prowadząca warsztat wcześniej przygotuje listę haseł, które mogą wymagać utworzenia lub uzupełnienia, analizując informacje, które są aktualnie dostępne w Wikipedii. Dobrze, jeśli do tworzenia/uzupełniania wybiera się hasła związane z lokalną kulturą, historią i dziedzictwem żydowskim. Wymaga to przeglądu Wikipedii pod kątem tego, jakie osoby (Żydzi, Żydówki i osoby związane z historią i kulturą żydowską) mają swoje biografie w Wikipedii oraz czy są one kompletne, jakie miejsca (np. lokalny cmentarz żydowski, lokalna synagoga, etc) i wydarzenia (ważne daty w historii lokalnej społeczności) mają poświęcone im wpisy. Następnie, po wyłonieniu listy haseł do uzupełnienia lub tworzenia, osoba prowadząca warsztat powinna przygotować zestaw źródeł (linków, książek, broszur), z których młodzież będzie mogła czerpać wiedzę na temat tych osób, miejsc i wydarzeń. Materiały drukowane powinny być dostępne na miejscu podczas trwania warsztatu, aby młodzież mogła z nich korzystać.

Wszystkie proponowane hasła osoba prowadząca może zapisać na kartkach i wyłożyć w sali, aby mło-

dzież mogła wybrać lub wylosować hasła, którymi będą się zajmować.

Młodzież może tworzyć/edytować hasła indywidualnie lub w parach.

Uczestnicy i uczestniczki muszą mieć wcześniej założone konta w Wikipedii i wtedy mogą zacząć edycje w brudnopisie.

Na co zwrócić uwagę:

- ważne, aby wszystkie wpisy miały swoje źródła. W przypisie podajemy link do strony, gdzie znajduje się artykuł na ten temat lub podajemy tytuł, autora, ISBN książki, skąd pochodzi informacja (warto podać numer strony);
- ważne, aby hasło było encyklopedyczne, tzn. spełniało wymogi encyklopedyczności;
- ważne, aby użyte zdjęcia czy ilustracje miały licencję, która pozwala je wykorzystać. Młodzież może korzystać z Wikimedia Commons, czyli zbioru grafik i zdjęć dostępnych online na otwartych licencjach;
- ważne, aby uczestnicy i uczestniczki nie kopiowali zdań z innych źródeł. Należy je sparafrazować, napisać swoimi słowami, tak aby nie był to plagiat;

- ważne, aby pamiętać, że jeżeli dopiero zaczynacie swoje działania z Wikipedią, Wasze wpisy musi zatwierdzić redaktor. Jeżeli nie macie takiego w swojej grupie podczas warsztatu, to redaktorzy Wikipedii zrobią to w swoim czasie, ale musicie pamiętać, że jako nowi uczestnicy nie będziecie mogli opublikować Waszych wpisów od razu (co oznacza, że nie będą natychmiast widoczne jako publiczne);
- ważne, aby pamiętać, że hasło, które stworzymy, może trafić z powrotem do brudnopisu, ponieważ może zawierać błędy. Nie należy się tym martwić. Trzeba poprawić i ponownie je opublikować.
- ważne, aby edytować, korzystając z edytora wizualnego – jest to prostsze, niż w kodzie źródłowym.

Jeżeli po przeczytaniu tej części wydaje Wam się to trudniejsze, niż zakładaliście, zawsze możecie zaprosić do Waszych działań wolontariusza-wikipedystę, on wesprze Was podczas edycji i redakcji. To może być zdalna współpraca. W tej sprawie warto się skontaktować z Wikimedia Polska: kontakt@wikimedia.pl.

Podsumowanie

Ostatnia część to podsumowanie. To moment na prezentację wszystkich haseł i ewentualne podsumowanie ze strony osoby prowadzącej warsztat.

Opracowanie wprowadzenia: Alicja Szulc-Rodziewicz

Materiały edukacyjne powstały w ramach projektu „The Future of our past. Bringing back home the forgotten heritage of Polish Jews”, dofinansowanego przez Ambasadę Stanów Zjednoczonych, zrealizowanego przez Fundację Zapomniane we współpracy ze Stowarzyszeniem Wikimedia Polska i Centrum Cyfrowym.

Koordinacja projektu: Iwona Hermon (Fundacja Zapomniane)

Grafiki: Zofia Janina Borysiewicz

Projekt i skład materiałów edukacyjnych: Filip Morawski

W trakcie projektu „The Future of Our Past” Fundacja Zapomniane zrealizowała pięć wikimaratonów w pięciu miastach Polski: w Warszawie we współpracy z JCC Warszawa, w Lublinie we współpracy z Ośrodkiem Brama Grodzka - Teatr NN, we Wrocławiu we współpracy z Fundacją Urban Memory i Domem dla Kultury OP ENHEIM, w Gdańsku we współpracy z Fundacją Kultury Zbliżenia, w Krakowie we współpracy z FestivALT.